

Ősz Sándor-Előd¹

Miről álmodik a lelkipásztor? Telegdi T. István alpestesi lelkész álmofeljegyzései

What Does a Reformed Pastor Dream of? The Notes of István T. Telegdi, Reformed Pastor of Alpestes about His Dreams.

The study deals with the description of the dreams of a Reformed pastor who worked at the beginning of the 17th century. In the episcopal library of Székesfehérvár can be found one issue from the 1590 edition of Andreas Hondroff's work with the title *Theatrum Historicum...* We know a few possessors of this book: András Keczei dominie in Tövis, Gábor Csernátoni pastor in Marosillye then in Alpestes and István Telegdi T. pastor also in Alpestes. On the book Gábor Csernátoni wrote the birth date of his children and István Telegdi wrote down ten of his dreams. The description of these dreams contains numerous cultural aspects and details about the mentality of that period – in three dreams figures Gábor Bethlen prince of Transylvania and in one the widow of the Moldavian prince, Marcu Cercel.

Keywords: dreams, church history, 17th century, Andreas Hondroff, István T. Telegdi, Gábor Bethlen, Marcu Cercel.

Az Erdélyi Református Egyház történeti névtárának anyaggyűjtése során minden 1650-et megelőző, lelkipásztorokra és tanítókra vonatkozó adat előkerülése felfedezés-számba megy, ugyanis a folyamatos adatsorokkal szolgáló fennmaradt források ekkoriban kezdődnek. A püspöki levéltár – a felszenteltek listáit is tartalmazó zsinati protokollummal együtt – 1849-ben megsemmisült, az egyházmegyék és az iskolák iratai pedig a 17. század közepétől kezdve maradtak ránk. A legrégebbi ismert vizitációs jegyzőkönyv (a Küküllői egyházmegyéé) 1648-ban indul, a legrégebbi iskolai beiratkozási anyakönyv (a Marosvásárhelyi Kollégiumé) 1653-ban.

---

¹ Levéltáros az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. Email: osz_elod@yahoo.com

A régi nyomtatványok – közmondásos sorsuknál fogva – számos értékes prozopográfiai adatot is tartogatnak. A Székesfehérvári Püspöki Könyvtár 1601 előtt megjelent nyomtatványait sorjázó katalógusban akadunk rá arra a kötetre, amelyet Csernátoni Gábor „illici[!]” lelkipásztor vásárolt 1611-ben Keczei András tövisi rektortól. A rendkívül pontos szerkesztő jelzi, hogy a helynév olvasata bizonytalan (leginkább Marosillyére gondolhatunk), így a kéziratos bejegyzések vizsgálatára volt szükség. A Székesfehérvári Püspöki Könyvtár munkatársai kérésünkre készségesen elküldték a kéziratos bejegyzéseket hordozó előzők- és hátrédlapok fényképmásolatát.²

A kötet első hátsó táblájára, illetve az előzők- és hátrédlapokra a possessorbejegyzések mellett Csernátoni Gábor gyermekeinek születési adatait, Telegdi István Alpestesen szolgáló lelkipásztor pedig álmait jegyezte fel. Mivel ezen álmok számos kor- és egyháztörténeti adatot tartalmaznak, közlésre érdemesnek tartottuk őket. Ezzel a közleménnyel köszöntjük mesterünket, aki éppen a Hunyad-Zarándi egyházmegye vizitációs jegyzőkönyveinek kiadása során vezetett be a szakma rejtelmeibe.

A kötetről és tulajdonosairól

Andreas Hondorff (–1572) *Theatrum Historicum...* című művének második kiadása 1590-ben jelent meg Frankfurt am Mainban (VD16 H 4748). A Székesfehérvári Püspöki Könyvtárban őrzött példány (jelzete Ant. 128) német reneszánsz kötésben van.³ Első tulajdonosáról sajnos nincs adatunk. A címlapon található bejegyzés (*Rector Mart. Schend...*) talán az első tulajdonost jelöli, ám a név nehezen olvasható, így kilétéről nem tudunk semmit.

Az első ismert erdélyi tulajdonos Keczei András tövisi rektor volt, akitől 1611-ben egy pallosért vásárolta Csernátoni Gábor marosillyei lelkipásztor. (*Attam egi pallost érette Andreas Keczelinek az Teouissi Rectornak Gabriel Czernáthonj 1611. 14. Appr. – Gabriel Czernáthoni pastor Illiejensis.*)⁴

Csernátoni Gábor saját kezűleg, ám harmadik személyben fogalmazva jegyezte be gyermekei születését, illetve halálát a címelőzéklap versójára. Eszerint János fia 1610. október 18-án Déván, István 1613. január 8-án Alpestesen, Mihály 1615. szeptember 7-én Alpestesen született. 1618-ban „idétlen kisfia” látta meg a napvilágot Alpestesen, aki aznap meg is halt. György fia 1619. szeptember 13-án, Péter 1622. április 6-án, Kata lánya ismeretlen év június 16-án, hétfőn született. (A dátum és a nap összevetése alapján valószínűleg

² Ezúton köszönjük dr. Mózessy Gergely könyvtárigazgató és Stempely Irén könyvtár készséges segítségét.

³ VELENCZEI Katalin: *A Székesfehérvári Püspöki Könyvtár 1601 előtti nyomtatványainak katalógusa*. Budapest, 2008. 235.

⁴ A kötet címlapjának versoján és az első folián található bejegyzések.

1625-ben.⁵) Feljegyezte a gyermekek keresztelésének időpontját, az utóbbi három esetben a keresztelő lelképásztor nevét is. Györgyöt és Pétert Dési István, Katát Károlyi György keresztelte, előbbi 1618–1622, utóbbi 1624–1629 között volt Déva elsőpapja és a Hunyad-Zarándi egyházmegye esperese.⁶ Ezen kívül a kötet első tábláján néhány – csak töredékesen olvasható – gazdasági vonatkozású feljegyzését olvashatjuk 1615-ből (pl. lovának ellését 1615 áprilisában). Az utolsó oldal üres részeire, illetve a hátvédlapra a kötethez kapcsolódó, tartalmi vonatkozású bejegyzéseket fűzött: a Bír 19-et és az ApCsel 17,15–34-et latinul, a Bír 1,4–7 szakaszt pedig magyarul foglalta össze.

A kötet következő tulajdonosa Telegdi István volt, aki Csernátoni Gábor könyvtárából vásárolta két forintért. (*Ex libris Steph. Telegdi Emptus ex Bibliotheca Gabrielis Czernátoni f. duob[us].*) Telegdi Mezőtelegdről származott. Tanulmányairól nem tudunk semmit, a Debreceni Református Kollégium diáknévsorában nem szerepel. Valószínűleg Csernátoni távozása vagy éppen halála után került Alpestesre. A lejegyzett álmok alapján világos, hogy 1629-ben már minden bizonnyal ott szolgált. A Hunyad-Zarándi egyházmegye legrégebb, 1686-ban elkezdett protokolluma elejére bemásolt lelkésznévsor szerint 1640 körül még mindig Alpestesen működött.⁷

A következő tulajdonos bizonyos Stephanus Claudiopolitanus, aki 1655-ben szerzte. Őt sajnos nem tudjuk azonosítani. Kolosvári István, későbbi enyedi professzor és erdélyi püspök lehetne az egyik lehetséges megoldás, ám ő 1672-es leideni beiratkozása-kor 23 éves volt, tehát 1649-ben született, így kizárható a könyvvásárlók köréből. Horti István *Stephanus Horti Claudiopolitanus*-ként iratkozott be, ám könyveibe mindig Stephanus Horti-ként írta nevét.⁸ A kötet vándorlásának útvonalát ettől kezdve szem elől tévesztjük.

1732-ben már Szászföldön, a Medgyes-székben található Mártontelkén cserélt ismét gazdát, ám a vásárló nevét kivakarták. (*Motesdorf Ao. 1732. 16. Januarii [...] Johan Comparantis etc.*) Az időrendben következő tulajdonosjegy már a székesfehérvári püspöki könyvtár 20. század eleji pecsétje a címlapon (BIBLIOTHECA EPISCOPATUS ALBA-REGALENSIS), ám a Mártontelkétől Székesfehérvárig vezető utat nem tudjuk rekonstruálni.

⁵ SZENTPÉTERY Imre: *Oklevéltani naptár*. Budapest, 1912. 74–75.

⁶ Biográfijukat lásd: HERPEI János: *Adattár XVII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez*, I. Budapest–Szeged, 1965. 59–65, HELTAI János: *Adattár a heidelbergi egyetemen 1595–1621 között tanult magyarországi diákokról és pártfogóikról*. In: *Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve*. 1980. 289, (A továbbiakban: HELTAI 1980.) SZÁSZ Anikó: *Papi hivatali viselő személyek az erdélyi fejedelmek Királyi Könyveiben*. Kolozsvár, 2005. Kézirat. (A továbbiakban: SZÁSZ 2005.)

⁷ A Hunyad–Zarándi Református Egyházmegye levéltára az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. Protokollumok I/1. p. 7.

⁸ SZABÓ Miklós–TONK Sándor: *Erdélyiek egyetemjárása a korai újkorban*. Szeged, 1991. 268, 265.

Telegdi István álmai

A kéziratos bejegyzések közül figyelemre méltók a Csernátoni Gábor gyermekeinek születéséről szólók, ám a legértékesebbek és legérdekesebbek Telegdi István álmai. Az 1628. június 3. és 1629. augusztus 7. közötti időszakban kilenc álmát jegyezte fel, 1633-ban pedig egyet. Az 1629 májusában bejegyzett álmot feltételezhetően ő maga satírozta be vastagon tintával, így töredékesen olvasható, csupán az elejét írtuk át.

1998-ban S. Sárdi Margit közölt tanulmányt a 17–18. századi erdélyi emlékirók álolmleírásairól. Ő úgy vélekedik, hogy a 17. századi emlékirók, különösképpen Bethlen Miklós Istentől jövő jelként tekintett álmaira.⁹ Szabó András 2007-ben írt Szenci Molnár Albert álmairól. Ebben ő is cáfolja azt a nézetet, miszerint a reformáció korának teológusai babonáságnak tartották volna az álmokat, hanem Szenci példájával illusztrálja, hogy különleges jelentőséget tulajdonítottak azoknak, ám nem kísérleteztek okkult álmofejtés-sel sem.¹⁰ (Egyébként a mai református teológia sem így vélekedik, a református pásztorálpszichológusok intenzíven foglalkoznak az álmok szerepével.¹¹) Szabó András véleményét Telegdi példája is alátámasztja. Az alpestesi lelkipásztor kortársa volt zsoldár-fordítónak, ő is odafigyelt álmaira, le is jegyezte azokat. Hermányi Dienes József édesapjáról, Hermányi Dienes Péter erdővidéki esperesről jegyezte fel, hogy leírta álmait.¹²

Nem kívánjuk pszichológiai szempontból elemezni ezeket az álmokat, hiszen a tudomány jelenlegi állása szerint nem léteznek egyetemes szimbólumok. Egyes személyek, jelenségek, események mindenkinek mást és mást jelenthetnek, értelmezésük feltétele az álmodóval folytatott dialógus lenne.

Az alpestesi lelkipásztor komolyan vette álmait. Úgy gondolta, hogy Isten jövődöbéli dolgokat jelez előre velük, ám feljegyzéseiben nem próbálkozott megfejtésükkel. 1628. júniusi álma után ezt írja: *Nem tudom az kegyelmes Úr I[ste]n mit hoz ki belőlle. Kérem öfel[sé]gét azon jóvoltából adgya jó végére.* 1628 nyarán feljegyzett álmának leírását így zárta: *I[ste]n tudgya, mit jegyez.* 1629. június 19-i álma kapcsán pedig így fohászkodott: *I[ste]n adgya jóra.*

A kilenc álom közül négyben konkrét személyeket is megnevez. Kettőben (1629. január, 1629. június 30.) Bethlen Gábor fejedelemmel találkozott álmában: Mindkét álomban a fejedelemmel beszélt, és a fejedelem vendégszeretetét, megbecsülését élvezte.

⁹ S. SÁRDI Margit: *Jóslat és álolmlátás XVII–XVIII. századi erdélyi emlékiratíróknál*, In: PÓCS Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben*. Bp., 1998. (A továbbiakban: SÁRDI 1998) 475–487.

¹⁰ SZABÓ András: *Álmok, előjelek, jóslatok és betegségek Szenci Molnár Albert naplójában*. In: BALÁZS Mihály–GÁBOR Csilla (szerk.): *Emlékezet és devóció a régi magyar irodalomban*, Kolozsvár, 2007. 393–400.

¹¹ Lásd lp: GYÖKÖSSY Endre: *Isten elfelejtett nyelve, az álom*. Bp., 2016.

¹² SÁRDI 1998. 279–280.

Az 1633-as álomban Markó vajda özvegyének udvarában járt. Markó vajda nem más, mint Marcu Cercel, Vitéz Mihály vajda unokaöccse, aki rövid ideig 1600-ban Moldva vajdája volt, majd Bethlen Gábor szolgálatában több diplomáciai küldetésben vett részt. Ennek jutalmaként kapta 1619-ben a déznai (Zaránd vm.) uradalmat. Halálának idejét nem ismerjük, Maria-Venera Rădulescu szerint 1629-ben már nem élt.¹³ Második felesége Bogáti Druzsiána (mh. 1656) volt, és valószínűleg ő az álomban emlegetett özvegy.¹⁴ Az udvar lehet akár a déznai birtok is.

Egyháztörténeti szempontból az 1629. június 30-i álom tartalmaz a legtöbb adatot. Az alpestesi templomban tűz ütött ki, gazdasszonya ugyanakkor a szószék leomlását álmodta. Álmodott továbbá a *patriajabeli pastorról*, Borsai Mártonról. Borsai Márton Váradon volt rektor, majd Marburgban (1619) és Heidelbergben (1621) peregrinált. Ezután Mezőtelegden szolgált lelképásztorként, 1631-ben Rákóczi György nemesi rangra emelte, 1633-pedig Jenei G. István neki ajánlotta Leidenben megvédett disputációját.¹⁵ Telegdi szolgálati idejét tehát kiterjeszthetjük az 1629–1633-as időszakra. Ez az adat világosan jelzi továbbá, hogy alpestesi lelképásztorunk családnevét szülőhelyéről kapta. A harmadik eleme ennek az álomnak az, hogy *egy asszoni állat jött vala hozzám s azt mo[n]gya, hogy ötet az Vásárhelyiek küldötték hozzám, ogy engemet papságra oda híjon*. Nagy valószínűséggel Marosvásárhelyről van szó. A frissen szabad királyi városi rangot kapott településen gyakorlatilag egyetlen felekezeti létező, a református. Erdély egyik legtekintélyesebb eklézsiája volt, minden második évben itt tartották a generális zsinatot.¹⁶ Telegdi alighanem sok erdélyi lelképásztor „vágymát” vetette itt papírra.

Az 1628. június 3-án Telegdi arról álmodott, hogy két fogát kihúzta, az egyik fog pedig kettétört, és a törésselületen nyomtatott írás jelent meg. A leírás két eleme megjelenik Szenci Molnár Albert álmaiban is. A zoltárfordító 1593. november 2-án azt álmodta, hogy szájából két fog esett ki (*duo enim dentes exciderunt ex ore*), 1594. augusztus 18-án pedig azt, hogy foga két részre esett (*somniavi dentem unum in duas diffusum partes*).¹⁷ A hasonlóságok feltűnőek, de közvetlen összefüggés nem deríthető ki köztük. Közös gyökerekre talán egy, a korabeli Európát átfogó álomleírás vizsgálat deríthetne fényt. A szövegben találunk továbbá viselettörténeti és építészeti utalásokat is.

---

¹³ Maria-Venera RĂDULESCU: Marcu, fiul principelui Petru Cercel (1583–1585). *Muzeul Național*. 2013. 25. évf. 55–61. (<http://muzeulnationaljournal.ro/?volum=950-muzeul-national-xxv-2013-2016>. március 19-i megtekintés.)

¹⁴ W. KOVÁCS András: A cegei gróf Wass család története (16-20. század). *Erdélyi Múzeum*, 2004. 65. évf. 3–4. sz. 9.

¹⁵ HELTAI 1980. 265, SZÁSZ 2005. 35.

¹⁶ BUZOGÁNY Dezső–DÁNÉ Veronka–KOLUMBÁN Vilmos József–ÖSZ Sándor Előd–SIPOS Gábor: *Erdélyi református zsinatok iratai*. I. Kolozsvár, 2016. 60.

¹⁷ DÉZSI Lajos: *Szenci Molnár Albert naplója, levelezése és irományai*. Bp., 1898. 9–10.

Következtetésképp elmondhatjuk, hogy Telegdi István számára különösen fontosak voltak az álmok, hiszen ezeket jegyezte egyik könyvének üres lapjaira. Figyelemre méltó, hogy bár isteni jelzésnek tartotta őket, nem kísérletezett megfejtésükkel, csupán fohászzkodott, hogy Isten fordítsa őket jóra. Ez a viszonyulás alátámasztja Szabó András véleményét, miszerint a kor református lelkipásztorai nem tekintették hitükkel vagy éppen az evangéliumi tanítással összeegyeztethetetlen babonaságnak álmaik feljegyzését. Valószínűleg nem feltétlenül az utókorra akarták örökíteni álmaikat, hanem önmaguknak jegyezték le, hogy a később bekövetkező eseményekből következtessenek vissza az álombeli előjelekre.

Telegdi álmai közül némelyik konkrét helyekhez vagy személyekhez kapcsolódó fikatív történet, némelyiknek semmi kapcsolata nincs a realitással. Előbbieknek természetesen dokumentum-értékük jelentős, hiszen számos életrajzi adatra, illetve kapcsolatra derül fény belőlük.

Az alábbiakban az álomleírások szövegét adjuk közre. Az átírásnál a Erdélyi Református Egyháztörténeti Adatok átírási szabályait alkalmaztuk: A nagy- és kis kezdőbetűket, a középpontozást, az ékezeteket a mai helyesíráshoz igazítottuk, de nem változtattunk a betűkön (pl. a *j* hangértékű *i*-t, és a *cs* hangértékű *cz*-t is változatlanul hagytuk).

Anno 1628. 3. Junii szombat napra virradóra ilyen álmot láttam: Job felől az zápfogaimon belől két fogamat vevém ki az számból, az eggiket bal kezemmel, ennek kétágú gyökere vala, mihelt kivóm[?] az számból, mintha ketté hasították volna, mingyárt két részre esék, egyik része az kezemben marada, másik az földre esék, az meni helyen egyben volt ragadva az fogh, az hasadás helyén írás ighen szép, mint egy nyomtattatás olyan vala egyik részin, azmint eszembe jut ez vala: Pluit in terris facies mea.¹⁸ Az másik részén mi vala írva, felsejkenvén elfelejtettem, ez jut eszemben benne: Pluit in coelis, az többit elfelejtette velem az jó I[ste]n, mellyen bizony szívem szerint bánkódtam. Az másik fogamat, mivelhogy vastagabban áll vala, bal kezemmel ki nem vehetém, hanem job kezemmel csak ighen könnyen kivonám, az helye nem fáyt egy pontnira[?] is, megrapasztván úyammal az helyét, nagy üressége vagyon-e, tehát csak olyan kiczin az helye, mintha csak egy fogh lött volna ott, de mind az kettő egymás mellet vala. Nem tudom az k[e]g[yelmes]s Úr I[ste]n mit hoz ki belőlle. Kérem őfel[sé]gét azon jóvoltából adgya jó végére.

Anno 1628 mense aestivali ilyen álmot láttam: Egy ighen nagy madár eljőve napnyugotról-e (avagy napkeletről, eszemben nem jut) az madár ighen nagy vala, nagy hosszú lábai, hosszú nyaka és hosszú orra, mint egy dám, olyan forma. Meghfogám az madarat, bevivém az házban, szólla is az madár emberi mód szerint, de nem jut eszemben mit. Bevivém az házban az tűzhöz vivém, hát az segge olyan, mint egy táska, úgy nílík, mint az erszény, meghnitám ezt az táska seggit, és számtalan sok czerebogár takarodnék ki belőlle. I[ste]n tudgya, mit jegyez.

---

¹⁸ Földre esik az én arcom.

Anno 1629 mense Januario álomban láttam hát két sas az barlanglyokban hassal felfordítván egy fejér ludat úgy mellyesztik és szaggattyák. Én odamenvén hogy elvegyem az ludat tollök és az sasokat meghfoghjam, ighen felette nehéz helyen nagy kősziklának az oldalán kell vala rejáioik mennem. Látván az sasok, hogy rejájok megyek, felrepültek, hát négyen vadnak, szörnyen kezdenek hozzám czapkodni szárniokkal és körmökkel rugdosni, és ezt mondani: Az én Attiámnak szentelt földé volt ez. Mind czak ezt gyakorta repetállíák vala. Én látván rajtam való gonosz szándékokat, megthérék arról az útról, félvén, hogy valamiképpen hozzám való czapkodások miatt leesem az kőszikláról az tooban, mert egy nagy too vala az kőszikla alatt. Azonközben magamat oltalmazám vala az sövegemmel vervén hozzájok, de az sövegh afféle posoni sövegh vala, nem kalap. Azon mondásokra én is így szólván: Vagy Attyád szentelt hellie volt vagy nem, de bizony majd meghfoglak beneteket. Azonközben kiverekedem tágas helyre az kőszikláról és czak könnyen megfogám ketteit, egiket az velem való társi[m]nak adám, hogy tarcza, az másikat magamnál tartván, orrával és karmajival (melliek nagiok voltanak) rajtam lévén. Elvivém haza az házban meghakarván égetni, de nem hagyák mások, hanem [...] lón az [...] kezemben mindet tollú nélkül [...].

[Előzéklap v.] Anno 1629. mense Januario. Álomban egy ighen felette magas, de rettenetes szép rakású faragot kövekből [...]lt grádicson megyek vala fel, az véghén levő szép palotában. Mikor im[m]ár szinte felmennék, itt alatt az emberek úgy sövegelnek nekem, és úgy kérdezik kiczoda vagiok.

Anno 1629 mense Januario. Illien álmot láttam ismét. Az fejedelemel, Betthlen Gáborral lévén egy palotában nagy gratiában valék nálla, egy asztalnál ültem és öttem velle beszéltem és nyájaskodtam együt az fejedelemasszonnyal lévén és az urakkal. Egykor alámenék az palotából, nagy hosszú grádiczon, magas hellien vala az palota. Azonkeozben az fejedelem [...] hozat abba[n] levő drága ruháit és egyéb gazdagságit, úgy contemplálom és czudálkozom rajta. Nem sok idő múlva az fejedelem az palota ablakáról meghszóllíta és felhíva, midőn az grádiczon mennék hozzá, egy általvető iszák az hátamon, mindenik része te[le] vala, nem tudom mivel, de ighen nehéz vala, kinek nehézsége miatt mikoron menék fel az grádiczakra, oda kijövé az fejedelem az palotából, térdet akarván haitani az fejedelemnek, az iszákknak nehézsége miatt térdemre esém, az fejedelem kérdé, miért esetem térdemre, én mondék, nem tudom kiczoda tötte hátamra ez iszákot, annak nehézsége vona le. Felmenvén mindazáltal az fejedelem mondá: Vesd el róllad az iszákot. Én fogván az iszákot, az fejedelem is segitvén, azonnal elvethetem[!], elhajítám[?] az palotában.

Anno 1629. mense Maio, Nagy kötés kulczokat viszek vala az bal kezemben az felső ruha alatt álomban ighen szép hosszú felső ruhám [...]

Anno 1629. 19. Juny virradóra láttam álmomban nagy magas sugár czer és tölgyfák szép lassan ropogás nélkül előttem ledőlnek vala az földre, az gyökerek nem is láczik vala, de mintha gyökér nélkül csak az föld színén lettek volna, némellyiket az kezemmel csak aligh érvénn is minden erő nélkül le dütögetém vala, mihelt aligh érem vala kezemel őket, mingyárt ledőlnek vala. Hát úgy czudálkozám rayta, hogy olyan nagy hosszú magasson álló fák olyan könnyen ledőlnek. Mit tészem, nem tudom. I[ste]n adgya jóra.

Anno 1629. ul[tima] Juny. Álmomban láttam, hogy az pestesi templomban tűz láng vetette vala fel magát. Az gazdám asszony ugyanakkor ismét azt látta, hogy az cathedra ledült volt az templomban. Ezen éjel[!] álmomban Martinus Borsai, az patriambeli pastor hozzá[m] jöt vala csak deák habitusban, s úgy offerállia magát, sőt ugyan kér, hogy engedgyem megh neki, hogy proponályon vasárnap reggel az templomban, mellyet én csak könnyen meghengedék neki, de sokadmagával vala, puer[...] domesticusok és több öreg inasok és deákok valának velle. Én úgy kérdezém az gyermekeket, ollian messze földről miképpen jöhettének. Ismét egy asszoni állat jött vala hozzám s azt mo[n]gya, hogy ötet az Vásárheliek küldötték hozzám, hogy engemet papságra oda híjon, kinek beszédére utánna menvén szinte Vásárhelligh követém, holott az asszony ighen sudál vala ez dologh[!] és immár szinte az bíróhoz megyen vala, azonban felszerkenék.

Anno 1629. 7. Aug. virradóra álmomban pohárnakia valék az fejedelemnek Berthlen Gábornak, pohárt töltök és adok vala neki, de mezítelen lábbal valék, egy asztalnál is ültem velle ugyanakkor az urakkal egygyütt. Egy úr reám köszöné az pohárt, én az fejedelem mellet egy seczel-székbén ülén, kezében adom vala az pohárt az fejedelemnek, de el nem vevé, hanem kénálván, így szólla: Igyék k[egye]l[me]d. Én reá köszövnén ivám, azután úgy ivék. Egy regestomot[!] adok vala kezében, de eléb hogynem én öneki, térdet hayta ő énekem. Nagy böczüllettel vala hozzám.

Anno 1633. mensis Xbris 17. die Láttam álmomban étszaka mintha én az Marko vaydáné házánál volnék és sok szép palotái lévén, mikoro[n] meghvirradván ágyamból felkeltem volna volna, az egyik palotában hálván reggel[?], akar vala mosdani ... által és az som[?] vizet az asztra letévén, azmelly asztalnál ül vala az Marko vaydáné leánya, [...] várván, [...] som vizemet felvevé és az fejében[?] tevé, és szemem látására[?] előttem ott tardogáll... nem is szégyenli[?] vala. Én kérdvén, miért tötte volna az fejében, azt felelé hogy legyen az fejemben, ha veszi az [...]

Bibliográfia

- A Hunyad–Zarándi Református Egyházmegye levéltára az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. Protokollumok I/1.
- BUZOGÁNY Dezső–DÁNÉ Veronka–KOLUMBÁN Vilmos József–ŐSZ Sándor Előd–SIPOS Gábor: *Erdélyi református zsinatok iratai*. I. Kolozsvár, 2016.
- DÉZSI Lajos: *Szenczi Molnár Albert naplója, levelezése és irományai*. Bp., 1898.
- GYÖKÖSSY Endre: *Isten elfelejtett nyelve, az álom*. Bp., 2016.
- HELTAI János: *Adattár a heidelbergi egyetemen 1595–1621 között tanult magyarországi diákokról és pártfogóikról*. In: *Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve*. 1980. 243–347.
- HEREPEI János: *Adattár XVII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez*, I. Budapest–Szeged, 1965.
- RĂDULESCU, Maria-Venera: Marcu, fiul principelui Petru Cercel (1583–1585). *Muzeul Național*. 2013. 25. évf. 55–61. (<http://muzeulnationaljournal.ro/?volum=950-muzeul-national-xxv-2013> – 2016. március 19-i megtekintés.)
- S. SÁRDI Margit: *Jóslat és álomlátás XVII–XVIII. századi erdélyi emlékiratíróknál*, In: PÓCS Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományos megközelítésben*. Bp., 1998.
- SZABÓ András: *Álmok, előjelek, jóslatok és betegségek Szenci Molnár Albert naplójában*. In: BALÁZS Mihály–GÁBOR Csilla (szerk.): *Emlékezet és devóció a régi magyar irodalomban*, Kolozsvár, 2007. 393–400.
- SZABÓ Miklós–TONK Sándor: *Erdélyiek egyetemjárása a korai újkorban*. Szeged, 1991.
- SZÁSZ Anikó: *Papi hivatal viselő személyek az erdélyi fejedelmek Királyi Könyveiben*. Kolozsvár, 2005. Kézirat.
- SZENTPÉTERY Imre: *Oklevéltani naptár*. Budapest, 1912.
- VELENCZEI Katalin: *A Székesfehérvári Püspöki Könyvtár 1601 előtti nyomtatványainak katalógusa*. Budapest, 2008.
- W. KOVÁCS András: *A cegei gróf Wass család története (16-20. század)*. *Erdélyi Múzeum*, 2004. 65. évf. 3–4. sz. 1–56.